

Maaraportti: Teknologia ja digitalisaatio hoitoalalla

Hyvinvointiteknologiaa koskevat lait ja säädökset Tanskassa

Tanskan työympäristölainsäädännön mukaan ”*Työn kaikki vaiheet on suunniteltava ja järjestettävä siten, ettei työskentelystä aiheudu vaaraa työntekijän terveydelle ja turvallisuudelle. [...] Lisäksi on varmistettava, ettei niiden yhteisvaikutus työympäristöön heikennä työntekijän terveyttä tai turvallisuutta lyhyellä tai pitkällä aikavälillä.*” Työntekijät tulee lain mukaan perehdyttää riittävästi uuden teknologian käyttöön. Tanskassa on myös annettu asetus työtekniisten apuvälineiden käytöstä.

Työnantajat ja ammattiliitot tekevät Tanskassa toimialakohtaista työympäristöyhteistyötä. Ne ovat sen puitteissa laatineet ohjeita esimerkiksi potilaan siirtämisestä: www.arbejdsmiljoweb.dk/krop-og-sundhed/forflytning.

Teknologia- ja innovaatiolain tavoitteena on tukea teknologian kehittämistä ja innovointia elinkeinoelämässä, kuten laitoksissa ja erityyppisissä innovaatioympäristöissä. Taloudellista tukea voidaan myöntää myös yhteistyöhön, kehitystyöhön ja tutkimustulosten kaupallistamiseen.

Tanskan kuntaliitto (KL) on laatinut digitalisaatiota ja teknologiaa koskevia sopimuksia, joiden piiriin kuuluvat maan kaikki 98 kuntaa. Kuntaliiton tavoitteena on auttaa kuntia hyödyntämään uutta teknologiaa palvelutuotannossaan siten, että hyvinvointipalvelut kehittyvät ajanmukaisesti ja käyttäjien näkökulmasta entistä parempaan suuntaan. Kunnilla on oltava mahdollisuus tuottaa datan avulla entistä parempia ja yhtenäisempiä tuloksia – myös monialaisesti. Kuntalaisille halutaan tarjota yhä paremmat mahdollisuudet käyttää erityyppisiä digitaalisia itsepalveluratkaisuja. Tavoitteena on myös parantaa kuntien digitalisaatiovalmiutta sekä varmistaa, että kuntien käytössä on teknisiä ratkaisuja, jotka auttavat niitä tehostamaan ja optimoimaan työprosessejaan.

Vuosina 2014–2018 on sovittu keskitetysti kaikkiaan 500 miljoonan Tanskan kruunun säästöistä, jotka saadaan aikaan käyttämällä potilassiirtotekniikkaa, peseviä wc-istuimia ja ruokailurobotteja sekä tehostamalla apuvälineiden käyttöä.

Mitä on hyvinvointiteknologia?

Hyvinvointiteknologialle ei ole Tanskassa virallista määritelmää. Käsitettä käytetään usein hyvin väljästi, niin että se kattaa myös tekniset apuvälineet ja digitaaliset ratkaisut. FOA tarkoittaa hyvinvointiteknologialla sekä työntekijöiden työympäristöä parantavaa teknologiaa että asiakkaiden elämänlaatua ja omatoimisuutta lisäävää teknologiaa.

Mitä digitalisaatio tarkoittaa?

Viime vuosina on pyritty varmistamaan, että digitalisaatio toteutuu Tanskassa mahdollisimman laajasti.

Valtiovarainministeriön alaisuuteen perustettiin vuonna 2011 digitalisaatiovirasto, joka vastaa muun muassa julkisen sektorin digitalisaatioyhteistyöstä. Tanskassa kansalaiset on velvoitettu lain nojalla käyttämään digitaalisia itsepalveluja. Borger.dk on julkishallinnon portaali, jonka kautta pääsee käyttämään noin kahta tuhatta valtiollista, alueellista ja kunnallista itsepalveluratkaisua. Julkishallinnon palveluihin kirjaututaan NemID-asiointitunnuksella, jolla pääsee myös verkkopankkeihin ja vakuutusyhtiöiden palveluihin. Tanskassa on myös digitaalista postia koskeva laki, jonka nojalla viranomaisilla on oikeus lähettää postia digitaalisesti. Jokaisen julkisia etuuksia saavan on ilmoitettava viranomaisille, mitä tiliä hän haluaa käyttää NemKonto-tilinään, jolle maksetaan kaikki viranomaisilta tulevat maksusuoritukset.

Jos joku ei jostain syystä kykene käyttämään digitaalisia itsepalveluratkaisuja, hän voi anoa vapautusta niiden käytöstä.

Mitä ovat työtekniset apuvälineet?

Seuraavassa keskitytään potilaiden siirtämiseen. Henkilön nostamiseen, siirtämiseen ja muuhun manuaalisesti tapahtuvaan liikutteluun on kehitetty monia teknisiä apuvälineitä. Tanskan työsuojeluviranomainen luokittelee apuvälineet seuraavasti: potilasnostimet, siirtämisen apuvälineet, kääntämisen apuvälineet sekä muut apuvälineet, kuten säädettävät sängyt, parit, leikkaus- ja tutkimuspöydät, hoitopöydät, wc-apuvälineet, kylpyvälineet ja pyörätuolit.

Teknisten apuvälineiden täytyy säännösten mukaan sopia sekä siirrettävälle että siirrossa avustavalle henkilölle ja soveltua sekä työpaikalle että kulloinkin käytettäviin menetelmiin. Kookkaiden tai ylipainoisten henkilöiden siirtämiseen tulee käyttää kyseiseen tarkoitukseen soveltuvia apuvälineitä.

Mihin tutkimuksiin FOA on osallistunut?

FOA on ollut mukana hoito- ja hoiva-alan hyvinvointiteknologiaa tarkastelevan nelivuotisen tutkimushankkeen seurantar ryhmässä. Hanke osoittaa, että hyvinvointiteknologia johtaa suuriin muutoksiin useilla eri osa-alueilla. Teknologian käyttöönotto vaikuttaa hoitohenkilökunnan päivittäiseen työhön, ammattitaidon kehittämismahdollisuuksiin sekä siihen, millaiseksi toisaalta ammattitaito ja osaaminen ja toisaalta hoidon ja hoivan laatu mielletään. Lisäksi se vaikuttaa poliitikkojen käsitykseen vanhustenhuollon kehitysnäkymistä. Hankkeeseen sisältyy eräissä Tanskan kunnassa toteutettu kenttätutkimus videopuheluista hoito- ja hoivatyössä. Osaraportista ilmenee, että työntekijät suhtautuvat videopuheluihin myönteisesti silloin, jos niiden käyttö on asiakkaan näkökulmasta järkevää ja työntekijän mielestä ammatillisesti ja eettisesti puolusteltavissa, ks. www.vive.dk/da/udgivelser/skaermopkald-i-hjemme-og-sygeplejen-10834/.

FOA toteutti vuonna 2017 jäsentutkimuksen vanhustenhuollon alalla. Tutkimuksen mukaan FOA:n jäsenet suhtautuvat hyvinvointiteknologiaan jokseenkin myönteisesti, mikäli se parantaa työympäristöä tai asiakkaalle tarjottavan palvelun laatua.

98 prosenttia vastaajista suhtautuu katonostimiin, liikuteltaviin nostimiin ja muihin siirtämisen apuvälineisiin joko erittäin myönteisesti tai pääosin myönteisesti. Älysätkyjä kannattaa 74 prosenttia, älypuhelimia 68 prosenttia, peseviä ja kuivaavia wc-istuimia 55 prosenttia, robotti-imureita 46 prosenttia ja videopuhelun avulla tapahtuvia etäkäyntejä 35 prosenttia vastaajista.

61 prosenttia vastaajista on joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että työpaikalla tulisi ottaa käyttöön lisää teknologiaa.

FOA:n mielestä jäsenet ovat suhtautuneet erittäin avoimesti ja myönteisesti hyvinvointiteknologiaan siitä lähtien, kun ensimmäisiä teknisiä ratkaisuja ryhdyttiin kokeilemaan työpaikoilla. Teknologiaa halutaan ottaa käyttöön ja hyödyntää omassa työssä, kunhan se parantaa joko työntekijän työoloja tai asiakkaalle tarjottavan palvelun laatua.